

Hrepenel je po popolnosti in življenje posvetil svojemu narodu

Klement Jug Filozof, alpinist in planinski pisec je umrl pred stotimi leti v tragični nesreči med prvenstvenim vzponom preko takrat še deviškega zahodnega dela Triglavske severne stene

Žarko Rovšček

GORICA Pred stotimi leti je omahnil v smrt med plezanjem v zahodnem delu Triglavske severne stene filozof, alpinist in planinski pisec Klement Jug.

Rodil se je 19. novembra 1898 v Solkanu očetu Antonu, mizarju in kasnejšemu trgovcu, ter materi Karlini Poberaj. Po osnovni šoli je obiskoval gimnazijo v Gorici (1910–1915) in Ljubljani (1915–1919). Že kot dijak v Gorici je sodeloval z ljudskim gibanjem za slovenske pravice, širil dijaški mladinski list Preporod in dopisoval v Dijaški almanah. Kot pristaš radikalnega slovenskega gibanja je z mladostnim žarom podpiral združenje in osvoboditev jugoslovanskih narodov.

Služenje avstro-ogrske vojske na Južnem Tirolskem (1917–1918) z zaključkom na oficirski šoli v Admontu in vojne izkušnje so ga oblikovale v neupogljivega, vztrajnega moža strogih moralnih načel, ne oziraje se na duševno in telesno trpljenje.

Filozofija

Klement Jug je veliko prebiral Ivana Cankarja in ruske klasike. Leta 1919 se je vpisal na študij filozofije in naravoslovja na Ljubljanski univerzi in se prvič srečal z Zorkom Jelinčičem, stanovskim kolegom, kasnejšim planinskim tovarišem in soplezalcem. Deloval je v študentskih organizacijah in predaval.

Sprva še zagret za delo za narod se je kasneje razočaran nad trenutnimi političnimi razmerami usmeril v znanstveno delo. Kljub temu ni povsem prekinil z vzgojnim delovanjem, označenim z »etičnim reformatstvom«. Na Goriškem je imel v letih 1922–1923 še več poljudnoznanstvenih predavanj, a ga je razočaral odziv na njegove poskuse prevzgoje ljudi, še posebej med učitelstvom, ki mu je skušal vdahnuti uporniško in zavedno držo proti italijanskemu raznarodovanju. Skušal je tudi obuditi goriško akademsko ferijalno društvo Adrija.

Leta 1923 je kot študent prof. Franceta Vebra promoviral za doktorja filozofije z disertacijo *O nagonskih doživljajih 1. del. O vzročnosti duševnosti*. Profesor, sicer učenec avstrijskega filozofa Alexiusa Meinonga, je Ju-

Čeprav je označil samotno plezanje kot nepredvidnost, se je večkrat podal v stene sam

Podrediti telo popolnoma duhu, volji ...

»Podrediti telo popolnoma svojemu duhu, volji, to mu je bila deviza: premagovati telesni napor, potenje, mraz, dež in sneg ter s tem uničevati dispozičije za lagodnost in telesno uživanje. Silni napor volje in vsemogoči duševni položaji na turi so vzbujali njegovo pozornost in mu dajali priliko spoznavati, preizkuševati jih in spoznatke na njih uveljavljati; vsega tega mu je še v najvišji meri nudilo plezanje po skalah in zimska turistika, ki sta postajala vsled tega tudi vedno pomembnejša. [...] Kako koristiti narodu, o tem si je bil na jasnem le glede svojega znanstvenega dela; v bolj zgodnji dobi svojega študija je to hotel doseči z društvenim delom, a je kmalu uvidel, da je njegov čas bolje uporabljen pri znanstvenem delu ter da je za to sposobnejši; [...] Čisto neiskana mu je prišla v tem oziru prav – turistika. Bolelo ga je, da se lepi po naših vrhovih in stenah toliko imen tujih turistov – izsledovalcev, ki so odkrivali lepote naših gora in jih delali pristopne; ozlovoljevalo ga je, da je še tolik del našega planinskega raja nepoznan in neobiskovan.« **Zorko Jelinčič** Neiztrohjeno srce – Spominu dr. Klementa Juga (PV 1924/X-XI, str. 239)

govo filozofsko usmeritev označil za novo filozofsko metodo, stanovski tovariš Jelinčič pa kot »analitično induktivno psihologijo«. Jug se je v letih 1923–1924 izpopolnjeval pri psihologu prof. Vittoriju Benussiju v Padovi. Njegova razprava o etiki v štirih knjigah naj bi bila podlaga za docenturo filozofije na Ljubljanski univerzi.

Alpinizem

Zorko Jelinčič, ki je poleti leta 1920 povabil Klementa Jugo na prvo planinsko turo na Triglav, pravi, da zlepa ne najdemo človeka, pri katerem bi bilo vse njegovo duševno življenje in vse prizadevanje tako tesno povezano s planinstvom kot pri njem. Ta življenjska prelomnica ga je kmalu prepričala, da je gornišstvo, takrat imenovano turistika, najboljša šola za vzgojo volje. Sprejemal ga je kot »prezir vsake lagodnosti in iskanje skrajnih naporov, neprijetnosti in skoraj mrtvičenje čutne narave« in se s tem poistovetil. Do skrajnosti je začel disciplinirati svojo duhovno dejavnost za čim večje študijske uspehe ter se odrekati vsakemu razvedrilu, zabavi in celo umetnostnim užitek.

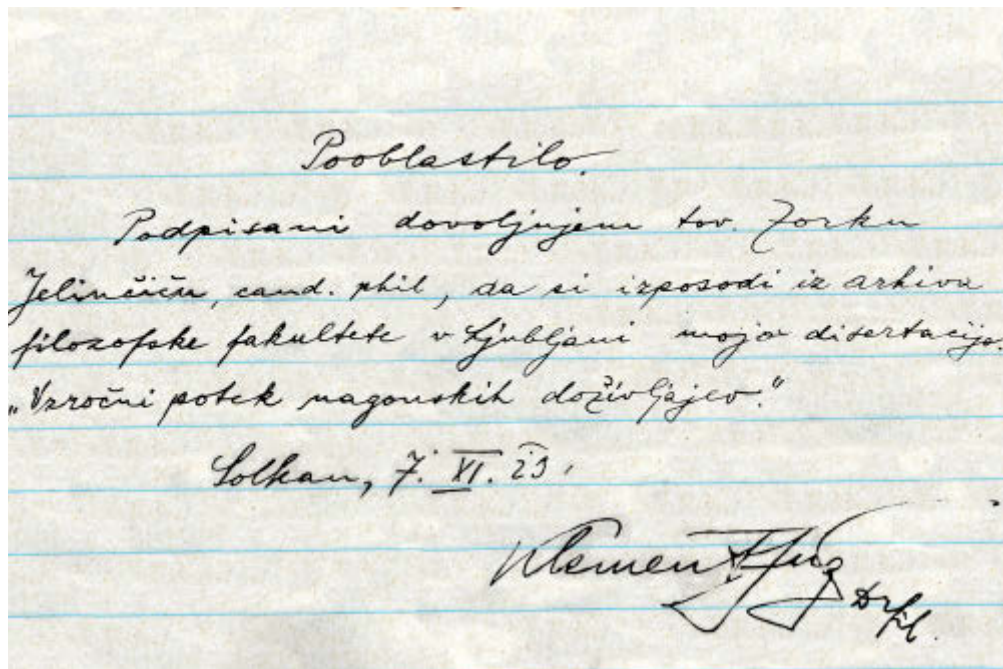
V naslednjih poletjih sta obiskovala gore z Jelinčičem ali v družbi s študentom tehnike Francetom Štrukljem iz Mosta na Soči. Kmalu so jih zamikale tudi zimske ture in plezanje.

Leta 1922 je s svojim prvim načrtnim plezanjem prvenstvenih smeri postavil ideološke temelje Turistovskega kluba Skala in določil duhovno smer slovenskega alpinizma za več desetletij. Napredoval je v težavnosti vzponov in kot prvi med skalasi začel uporabljati primitivne kline lastne izdelave. Po prvem plezanju v Mojstrovki leta 1922 je v dveh letih opravil 54 vzponov v Julijcih in Kamniško-Savinjskih Alpah v skupnem trajanju skoraj sto dni, veliko najtežjih kar sam.

Čeprav je označil samotno plezanje kot nepredvidnost in častil gorniško tovarištvo in solidarnost, se je večkrat podal v stene sam, nemalokrat tudi zato, ker mu je v nizu zaporednih tur zmanjkalo soplezalcev. Njegovo izredno uspešno poletno plezalsko sezono je prekinila smrtna nesreča 11. avgusta 1924 med prvenstvenim vzponom preko

Klement Jug S svojimi pronicljivimi načrti se je zajedal v bodočnost, je o njem zapisal Zorko Jelinčič

Pooblastilo Klement Jug je omogočil Zorku Jelinčiču dvig svoje doktorske disertacije na univerzi ARHIV D.J.

takrat še deviškega zahodnega dela Triglavske severne stene (njegovim najtežjim). Omahnil je zvest iskanju absolutne resnice. Nedokončano smer, danes Jugov steber, sta leta 1928 preplezala Jesihova in Gostiša.

Jugova smrt je pretresla takratno slovensko, predvsem planinsko javnost. V Planinskem vestniku (PV 1924/X-XI) je več najožjih prijateljev osvetlilo njegov lik. Jelinčič je o njem zapisal, da se je s svojimi pronicljivimi načrti zajedal v bodočnost. Sprejemal je le realne delovne načrte, ki so bili vendarle velikopotezni in jim je s svojim energičnim delom vedno dajal vsebino. »Že ti zasnutki so kazali moža, močnega umskega delavca, jeklen značaj, povsem dorastel novim nalogam, ki mu jih je nalagala njegova ožja – nesvobodna, in širša domovina.« Bolj kot tehnično obvladovanje je Jugov

prispevek pomemben kot miselni in etični vidik plezanja.

Enigma

Tragična smrt je spodbudila številne razprave o njenih vzrokih, ki so jih iskali v nesrečni ljubezni, Jugovem neupogljivem značaju in filozofski usmeritvi. Še vedno pa predstavlja skrivnost.

Izdaja zbornika *Dr. Klement Jug – Veliki slovenski alpinist* (Dijaško društvo Adrija, Gorica 1926; največ gradiva je prispeval Zorko Jelinčič, sodelovali so še France Veber, Alma Sodnikova in Vladimir Bartol) ni minila brez polemike. Josip Vidmar (Kritika, 1926/27) in Rajko Ložar (Dom in svet, 1927/55) sta v recenzijah očitala avtorjem pretirano čaščenje pokojnega. Pretrana smrt je pustila mnoga odprta vprašanja o tem, kakšno vlogo bi Jug odigral v slovenski filozofski misli in razvoju alpi-

nizma. Polemiko je sprožil (Kermavner, PV 1972/02, str. 60) tudi Marušičev članek (PV 1971/7, str. 304), ki je nakazal duhovno osnovo ter povezavo med Jugom in primorskim antiifašizmom. Dijaško društvo Adrija je ob prvi obletnici Jugove smrti pripravilo ilegalni večdnevni »Jugov tečaj« v vasi Krn z obravnavo idejnopolitičnih in literarnih tem.

Večina Jugove filozofske zapuščine, tudi njegova doktorska disertacija, je verjetno izgubljena. Omahnil je pretrga, da bi lahko sodili o nadaljevanju njegovega miselnega razvoja. Tudi leta 1998 organizirani pogovor v njegovem rodnem kraju z udeležbo nekaterih njegovih poznavalcev ni odgovoril na vsa odprta vprašanja. Ob letošnjem jubileju je na muzejskem večeru obudil spomin na Klementa Jugo tudi Slovenski planinski muzej (21. junija 2024).